

2016. áprilisi mérnök évfordulók, emléknapok

5. – 25 éves a MET, a Magyar Energetikai Társaság

Immáron negyedszázados a Magyar Energetikai Társaság (www.e-met.hu) szakmai társadalmi szervezet, amit 1991-ben e napon – a hazai energetika megújításának szolgálatára és társadalmi támogatására – alapítottak.

5. – 170 éve alakult a Balaton Gőzhajózási Társaság

A dunai gőzhajózás megindulása után közel három évtizeddel jelent meg a Balatonon az első gőzhajó. Egyik kezdeményezője és tetemes részben anyagi támogatója Széchenyi István volt; többek között az 1846. április 2-án *Balatoni gőzhajózás* címmel megjelent röpiratában szállt síkra a „magyar tengeren” való gőzhajózás megindítása mellett. Ezt megelőzően, 1842-ben, egy füredi nyaralása során Kossuth Lajos is felvetette a balatoni hajózás ügyét. 1846-ban e napon gróf Széchenyi István elnökletével alakult meg a Balaton Gőzhajózási Társaság. Az alapszabályt kézírással Kossuth Lajos készítette.

12. – Űrhajózás napja

Annak emlékére, hogy 1961-ben e napon Föld körüli pályára bocsátották a világ első embert szállító űrhajóját, fedélzetén Jurij A. Gagarinnal. A Vosztok-1 űrhajó 89 perc alatt kerülte meg a Földet egy nyújtott ellipszis-pályán.

13. – 130 éve született Scherman Vilmos vegyész

Nagytétényben született Scherman Vilmos (1886-1964) vegyész. 1908-ban Marasestiben (Románia) az enyv-, szuperfoszfát- és szappangyárban dolgozott. 1908-1919. között a Klotild Vegyipar Rt. szabadkai, brassói, majd ismét szabadkai gyárában működött, 1919-től Szereden (Pozsony vm.) a vegyészeti gyárban műszaki igazgatója volt. 1922-1948 közt Budapesten a Hungária Vegyi- és Kohóművek, ill. jogutódja, a Hungária Vegyiművek műszaki igazgatója. 1948-ban több észak-amerikai gyárat tanulmányozott. 1949-ben a Vegyiműveket Építő Nemzeti Vállalat vezérigazgatójává nevezték ki. 1951-ben a Budapesti ELTE-en a kémiai technológia tanszékvezető tanára, a Kémiai Technológiai Intézet igazgatója, a budapesti műszaki egyetemi magántanára. A magyar vegyipar egyik kimagasló szervezője és vezetője volt.

14. – 140 éve született Tass Antal fizikus

Temesváron született Tass Antal (1876-1937) csillagász és fizikus. Számos változó fényű csillag fényességének megfigyelése mellett nevéhez fűződik az égi egyenlítőtől délre fekvő, 10 fok szélességű égi övezet 7,5 fényrendnél erősebb csillagainak fényességekatalógusa. Megírta a csillagászati fényérés történetét, a változócsillagok megfigyelésének történetét és ismertette a csillagászati fényképezés fejlődését.

15. – 140 éve született Benedek József mérnök

Tokajban született Benedek József (1876-1941) mérnök, szakíró, a vízügyi szolgálat első műszaki doktora. Mérnöki oklevelének megszerzése után előbb magán-, majd társulati mérnök. Ezt követően állami szolgálatba lépett. Úttörő munkát végzett a rugalmas alapozások terén. Ő vetette fel a tiszalöki

erőmű és a visóvölgyi tározó tervét. 1934-1937 között az FM Vízügyi Műszaki Főosztályának, azaz a vízügyi szolgálatnak vezetője volt.

18. – Nemzetközi műemléki nap, műemlékvédelmi világnap

Az oktatással, kultúrával, tudománnyal és kommunikációval foglalkozó világszervezet (UNESCO) Nemzetközi Műemlékvédelmi Szervezetének (ICOMOS) javaslatára 1984-ben nyilvánították e napot műemléki nappá, közismert nevén műemlékvédelmi világnappá. Világszerte különböző rendezvényeken hívják fel a figyelmet a műemlékekre, különösen azokra, amelyeket feltétlenül meg kell menteni.

19. – 280 éve született Böhm Ferenc mérnök

Bécsben született Böhm Ferenc (1736-1799) hadmérnök, 1759-től az Eszterházy-uradalom mérnöke, aki a dunántúli Sárvíz, és a Kisalföld különböző vidékein végzett vízszabályozási munkáival országosan ismert nevet szerzett magának. Ennek elismeréseképpen kapott 1787-ben nemességet a királytól.

20. – 175 éve született Gyengő László mérnök

Győr-Alsóvárosban született Gyengő László (1841-1884), a XIX. sz. második felének jeles vasútépítő mérnöke. A pest-losonci, a pest-hatvani, az ungvári és a dél-magyarországi vaspályákat építette. A párizsi Eiffel cég magyarországi képviselőjeként vezette a budapesti Nyugati pályaudvar épületének építését.

21. – 150 éve született Katona Lajos mérnök

Nagybányán született Katona Lajos (1866-1933) kohómérnök, feltaláló, aki 1905-től magánmérnökként dolgozott. Terveiről és újításairól szóló tanulmányait a külföldi lapok is közölték. Kortársait megelőzőve elméletileg bizonyította a közvetlen acélgyártás lehetőségét. Elgondolásait később a svéd és amerikai kísérletek a gyakorlatban is igazolták.

22. – Föld napja

A Föld Napja elnevezésű világméretű környezetvédelmi akciónap – társadalmi kezdeményezésként – 1970-ben indult el az USA-ból. Magyarországon 1990 óta a szervezők aktuális akciókkal felhívják a figyelmet a környezet védelmének fontosságára.

22. – 125 éve született János Viktor tervező

Vittorio Jano néven kivándorolt szülők gyermekeként San Giorgio Canavese-ben született született János Viktor (1891-1965) tervező. 20 éves volt, amikor a FIAT tervezési, majd fejlesztési osztályára került. 1921-ben már a FIAT tervező részlegének vezetője lett, részt vett a híres 2 literes versenyautó tervezésében. 1923-ban az Alfa Romeóhoz váltott, az Alfa Romeo P2-t tervezte. Később a Ferrarinál folytatta tervezői pályafutását. Munkásságának méltó emléket állítottak az Alfa Romeo és a Ferrari múzeumában is.

23. – Könyv és a szerzői jog világnapja

1995-ben, az ENSZ oktatással, kultúrával, tudománnyal és kommunikációval foglalkozó világszervezete (UNESCO) a könyv napjává nyilvánította április 23-át, - William Shakespeare születésnapját - azzal a kiegészítéssel, hogy az egyben a szerzői jog világnapja is legyen, tekintettel az Internet elterjedésére is.

24. – 150 éve született Spiegel Frigyes építész

Pesten született Spiegel Frigyes (1866-1933) építész, iparművész, a szecesszió képviselője. Oklevelét a Műegyetemen szerevezve, önálló építészeti tevékenységet kezdett. Főbb munkái: szegedi zenepalota, szolnoki és békéscsabai színház, kolozsvári nyári színház, a debreceni Kereskedelmi és Iparkamara épülete, ill. a budapesti Izabella u. 94-96. épület.

25. – 130 éve született Györgyi Dénes mérnök

Budapesten született Györgyi Dénes (1886-1961) építészmérnök, tanár, aki az Országos Magyar Iparművészeti Iskolát főiskolává szervezte. Több nemzetközi és világhiállítás magyar pavilon (1911-Torinó, 1929-Barcelona, 1935-Brüsszel, 1937-Párizs) tervezője volt.

26. – Szellemi tulajdon világnapja

2001-ben az Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) április 26-át, saját születésnapját nyilvánította a „szellemi tulajdon világnapjává” az annak oltalmára létrehozott ENSZ-szervezet.

30. - 140 éve adták át a forgalomnak a Margit-hidat

1876-ban e napon átadták a forgalomnak a Margit-hidat. A második budapesti Duna-híd 1872 és 1876 között épült ötmillió forintos költséggel. A Margit-szigetre a középső pillérről levezető szárnyhíd építését 1899–1900-ban a MÁV Gépgyár végezte el, majd a hidat 1935 és 1937 között kiszélesítették. A második világháborúban felrobbantották. Az eredeti alakjában újjáépült hidat teljes szélességében 1948. augusztus 1-jén adták át a forgalomnak.

30. – 140 éve született Hóra Nándor mechanikus

Budapesten született Hóra Nándor (1876-1963) mechanikus, aki az első autóépítők közé tartozott. 1915-ben lánctalpas futóművet szerkesztett a Monarchia hadserege részére. E konstrukciót a teherautók hátsó futóműve helyére szerelhetők be, így az ún. féllánctalpas alvázak egyik megalkotója volt. Nevéhez fűződik az ún. Hóra-féle szívó-nyomó kutak is.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2016-ban – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László